

Bander i Blokland

Af Flemming Røgilds

Foto Simon Lautrop

Det marokkanske samfund i Amsterdam tog afstand fra antropologen Frank van Gemert's bog, hvori han brugte den marokkanske oprindeleskultur som forklaring på unge marokkaneres kriminalitet i Holland.

Digteren og kultursociologen Flemming Røgilds har gennem årene specialiseret sig i en særlig litterær form for rejsende kulturforskning. Omdrejningspunktet er en verden i forandring og de dermed affødte menneske-, religions- og kulturblandinger. Kulturelle opfattelser der brydes og nye hybride former der dannes, ny musik der opstår og nye identiteter der ser dagens lys, først og fremmest blandt de unge. Sidst har denne rejsende kultursociologi materialiseret sig i bogen "Charlie Niensens Rejse", hvor Røgilds i forbindelse med længere ophold i hhv. London og Berlin er "på sporet af racismens ruter, steder og variationer" på en, ifølge Kim Rasmussens anmeldelse i *Social Kritik* nr.74 "egensindig og eksperimenterende måde." I den aktuelle artikel har den rejsende kultursociolog været i Amsterdam for en kort bemærkning. For at høre om nogle antropologers vurderinger dér af de især forstyrrende marokkanske "gadebander". I en kulisse sat af højrepopulisten Pim Fortuyn, der skydes ned på gaden, mens Røgilds skriver de sidste linjer af sin artikel.

Lad os slå det fast med syvtommersøm. I Danmark bliver man ikke alene gjort til et problem, hvis man er indvanderer eller flygtning, men man har også en række problemer, der dækker hele spektret fra et mangelfuldt dansk til en mangelfuld kultur sammenlignet med den danske. Det ser ud til at være den gængse opfattelse. Den tid, hvor man interesserede sig for, hvorledes det, som den afrikansk-amerikanske sociolog DuBois har udtrykt det, føles at blive gjort til et problem, synes endegyldigt forbi. Man har kun øje for de problemer, de repræsenterer, selv om man faktisk skulle tro, at det i dag er endnu mere nødvendigt end nogensinde før at holde sig distinktionen for øje mellem det at være et problem og det at have problemer, når talen falder på indvandrere og flygtninge¹.

Hvis man skal forstå, hvorledes det er kommet så vidt, at den såkaldte indvander- og flygtningedebat på den ene side er blevet indlejret i en problem-offer-symmetri og på den anden side er blevet forankret i forskellige former for etnisk absolutisme, kræver det en analyse af de sidste femogtyve års integrationspolitik². Lad mig i denne forbindelse nøjes med at konstatere, at det i lyset af angrebet på WTC i N.Y. den 11. september 2001 og Dansk Folkepartis stigende vælgertilslutning ved det sidste folketingsvalg i november samme år, selv på den såkaldte venstrefløj er blevet mere og mere almindeligt at høre tidligere indvandrervenlige politikere indrømme, at det ikke længere er holdbart at fortie de problemer, der er forbundet med indvandrerne og flygtningenes tilstedeværelse i Danmark. Det har blandt andet fået et parti som SF til at kræve, at de kommende nydanskere nærmest skal aflægge faneeden i form af en troskabsed over for det demokrati, den danske nationalstat repræsenterer, hvis de fremover skal gøre sig nogetsomhelst håb om at kunne blive danske statsborgere. Om dette velmente forslag så vil kunne dæmme op for de højrepopulistiske partiers reduktionistiske sammenkædning af immigration, kriminalitet og nationalt forfald, som vi har været vidne til i den politiske debat i Danmark, og i stigende grad er vidne til i de forskellige europæiske lande, er det endnu for tidligt at spå om. Men ved første øjekast virker det umiddelbart, som om det er denne

sammenkædning og de dermed forbundne henvisninger til de såkaldte ungdomsbander blandt de etniske minoritetsunge, der har udgjort grundlaget for den angstprægede debat og de dermed forbundne forestillinger om de implosioner, der må formodes at kunne opstå i de europæiske metropolers multikulturelle bydele i form af såkaldte "bandekrige" eller "raceuroligheder" og den dermed forbundne risiko for, at en yderligere eskalering af denne udvikling også vil kunne føre til en islamisering af de etniske minoritetsunge.

Dette problemkompleks rummer en række udfordringer til samtidforskere.

De skal på den ene side være i stand til at afdække, hvorledes debatten om indvandrere og flygtninge har ført til fremvæksten af en række højrepopulistiske partier rundt omkring i Europa, således at der i stigende grad bliver tale om et opgør med den midtsøgende konsensuspolitik blandt de traditionelle politiske partier til fordel for en blokpolitik. Og på den anden side være i stand til at afdække, hvorledes de grupperinger, de marginaliserede unge rent faktisk danner i spektret mellem ungdomsbander og venskabsgrupperinger, samtidig bliver indkapslet i en overordnet national debat om in- og eksklusion af de etniske minoriteter. De skal med andre ord kunne tackle virkeligheden i al dens gru, hvis de skal kunne modvirke den afmagt, langt de fleste sociologiske analyser befinder sig i, når det drejer sig om at få et indblik i den rolle, etniciteten kan komme til at spille i kampen om det politiske hegemoni. De skal sidst, men ikke mindst have en så tilpas fornem-melse for de vilkår, dette arbejde er forbundet med, at analyserne også vil gøre dem i stand til at navigere i labyrinterne i dette "bande- og blokland"³.

Et problematisk begreb

I stedet for at beskæftige sig med det nye råstof, de etniske minoritetsunge i bedste fald kan komme til at udgøre, når de indgår i de nye blandingskulturer, der er ved at blive skabt mellem de forskellige etniske og raciale grupper i Danmark, så opfattes disse fænomener stadigvæk som perifere i den offentlige debat sammenlignet med de problemer, de udgør⁴.

Det kom i udpræget grad frem for nogle år siden, da Rigspolitiet udgav rapporten "Gadebander i Danmark 1999". Denne rapport er på trods af dens ihærdige forsøg på at komme med et antal faktuelle oplysninger om antallet af gadebander i Danmark i de forskellige politikredse blevet kritiseret for at være alt for vildledende og sjuksket og for at kolportere et budskab om, at der i det såkaldte gadebandemiljø i Danmark tilsyneladende er en overrepræsentation af unge med en anden etnisk baggrund end dansk. Der er, hævdes det i nogle af de væsentligste kritiske kommentarer til rapporten, snarere tale om en social konstruktion af et uhyre komplekst fænomen, der gør den farlig for dens læsere, fordi den ikke problematiserer det grundlæggende kodificeringsarbejde, indkredsningen af bandeproblematikken er forbundet med⁵. Man må derfor håbe, at den nye rapport, som Rigspolitiet på baggrund af denne kritik har bestilt hos konsulentfirmaet PLS Rambøll og Socialforskningsinstituttet, vil råde bod på nogle af disse forhold, når den udkommer i begyndelsen af efteråret 2002. Men selv om man i princippet bør have så stor tiltro til menneskeheden, at det altid er muligt at lære af sine fejltagelser, så kan man frygte, at der vil blive tale om en rapport, der vil blive fulgt til dørs i medierne af vor nuværende justitsminister, uden at der kommer nye svar på en så teoretisk og empirisk funderet definition af gadebandebegrebet, at det ikke fører til en yderligere etnificering og racialisering af "feltet" Hvad der er brug for, er en større forståelse af det marginaliserede ungdomsliv, orienteret imod den kriminalpræventive og socialpædagogiske indsats over for de, der befinder sig i risikozonen for at blive indfanget i en sådan subkultur som "bandemiljøet". Altså et mere kvalificeret tilløb til en sociologisk analyse i den kommende rapport⁶.

Den internationale konference om "Bander og urovækkende ungdomsgrupper", som PLS Rambøll og Socialforskningsinstituttet her i foråret har afholdt i forbindelse med udarbejdelsen af denne rapport, kunne tyde på, at der er dele af det forskerteam, der står bag undersøgelsen, der er interesseret i at leve op til disse forventninger. På konferencen gav forskellige eksperter fra "Eurogang", et internationalt netværk af samfundsforskere, der interesserer sig for, hvorfor et sådant fæno-

men som ungdomsbander i stigende grad har fået mediernes og politikernes interesse, og hvorvidt der er tale om en europæisk pendant til de amerikanske gadebander eller om en særlig europæisk udgave heraf, således hver deres bud på, hvorvidt der er nogle bestemte urbane betingelser, der fremmer eksistensen af sådanne ungdomsgrupperinger i de forskellige europæiske metropoler. Uden at der kom noget entydigt svar på, om disse grupperinger ikke bare er kriminelle eller uroskabende, men også forsøger at sende et politisk budskab til omverdenen ved at forkaste et samfund, der allerede har forkastet dem⁷.

Kultur og kriminalitet

Med dets netværk af kanaler får den silende regn byen til at ligne et vandland, den dag jeg opsøger Frank van Gemert på hans kontor på Regioplan i nærheden af Leidseplein i Amsterdam.

Frank van Gemert er antropolog, medlem af Eurogang og en af oplægsholderne på konferencen i København i marts 2002. Et af de aspekter, han i den forbindelse har forsket i er, hvorledes der via sådanne medier som film og musik forekommer en spredning af den amerikanske bandekulturs symboler til europæiske unge. I sit studie "Crips in Orange" beskriver han således, hvorledes hollandske ungdomsgrupper med en etnisk minoritetsbaggrund portrætterer sig selv i overensstemmelse med deres amerikanske forbilleder, således at man i dag kan finde "The Eight Tray Crips" og "Eastside Crips" i Haag og "South Side First Tray Crips" i Rotterdam⁸. Han er dog især kendt for sin bog "Ieder voor zich: Kansen, cultuur en criminaliteit van Marokaanse jongeren"⁹, en undersøgelse af marokkanske ungdomsbander i Holland, og da jeg beder ham fortælle om sin baggrund og om dette studie, svarer han:

"Som antropolog har jeg foretaget en række feltstudier af den handel med stoffer, der finder sted på gaden, og af en række mord på homoseksuelle prostituerede med unge marokkanere som gerningsmændene. Den afhandling, du refererer til, er imidlertid baseret på tre års feltarbejde og dermed forbunden deltagerobservation blandt en gruppe marokkanske unge i Rotterdam. Jeg besøgte dem nogenlunde dagligt i det medborgerhus,

Antropologen Frank van Gemert mener at den marokkanske oprindelseskultur er en væsentlig del af forklaringen på at marokkanere er betydeligt mere kriminelle i Holland end tyrkere, surinamesere og unge fra de hollandske Antiller.

hvor de holdt til, og det var på den måde, jeg begyndte at interessere mig for, hvorfor det netop var de unge marokkanere, der begik så megen kriminalitet i Holland. Hvis du ser på statistikken, er det altid marokkanerne, der topper listen. Så jeg spurgte mig selv, hvordan det kunne være, at det hverken var tyrkerne eller surinameserne eller de unge fra de hollandske Antiller, der stod for kriminaliteten. Der er ikke tale om, at marokkanerne udgør en talmæssigt meget større gruppe, og de går desuden i de samme skoler, bor i de samme områder og har nogenlunde sam-

me migrationshistorie. Så jeg spurgte mig selv, hvad der kunne være årsagen til denne forskel, og min bog er først og fremmest et forsøg på at besvare dette spørgsmål ved at koncentrere mig om det kulturelle aspekt af problematikken”.

Kan du ikke sige lidt mere om deres migrationshistorie, før du kommer ind på det?

“Indvandringen til Holland begyndte i slutningen af 60erne, begyndelsen af 70erne. Den ophørte først i 80erne, fordi man på det tidspunkt ikke længere følte, at man havde brug for flere indvandrere. Men de marokkanske

indvandrere kommer først og fremmest fra den nordlige del af Marokko, og de tilhører en berberstamme, der altid har haft et problematisk forhold til centralmagten, uanset om det så har været tidligere tiders sultaner eller vore dages konge. De udgør en form for outcast i Marokko. Da der desuden var tale om et temmeligt ufrugtbart område i den del af Riffbjergene, hvor de kommer fra, og da grænsen til Algeriet blev lukket i slutningen af 60'erne på grund af den algierske uafhængighed fra Frankrig, kunne de ikke længere finde arbejde på de franske frugtplantager på den anden side af grænsen, så det var denne økonomiske faktor, der sammen med en række politiske konflikter med kongen fik dem til at søge til Europa for at finde arbejde. At det så blev Holland, der modtog dem, skyldes til dels, at repræsentanter for den hollandske industri var taget til Marokko for at importere arbejdskraft hertil. Men der er altså fortrinsvis tale om en bestemt gruppe fra Marokko, der i hvert fald for første-generationens vedkommende har været orienteret imod en tilbagevenden til Marokko. I modsætning til tyrkerne har de ikke brugt deres penge på at skabe små virksomheder eller forretninger, der kunne give dem et eksistensgrundlag her i landet. Tyrkerne har været langt dygtigere til at skabe deres egne netværk, deres egen økonomi og deres eget arbejdsmarked. Så hvis en ung tyrker vokser op i Rotterdam og har brug for penge til at betale sin scooter, vil han altid være i stand til at få et arbejde hos sin onkel eller en anden bekendt på det tyrkiske arbejdsmarked. Hvis de unge marokkanere overhovedet har en sådan mulighed, er det i et langt mindre omfang. De er langt mere individualistiske. Så jeg forsøger først og fremmest at understrege tendensen til, at man orienterer sig mod sig selv inden for den marokkanske kultur, selv om der til en vis grad er tale om et paradoks, fordi disse kulturer jo er kendt for deres kollektive orientering. Men i mine øjne består det kollektive i, at man orienterer sig imod hinanden på en sådan måde, at man først og fremmest holder øje med hinanden. Det er deres ære og jalousi, der binder dem sammen. Men det er samtidig disse forhold, der kommer til at stå i vejen for en mere personlig udvikling. Hvis de ville være mere individualistiske og lade være med at

holde øje med hinanden, ville de også få en langt større frihed til at gøre, hvad de har lyst til. Ved at holde øje med hinanden og sikre sig, at de hverken fjerner sig fra det marokkanske samfund ved at blive alt for opadgående mobile eller ved at gå til bunds i det hollandske samfund, holder de samtidig hinanden i et sådant jerngreb, at det forhindrer enhver form for fremskridt".

Jeg er lidt skeptisk over for denne forklaring på kriminaliteten blandt de unge marokkanere, men spørger i stedet Frank van Gemert, hvordan det marokkanske samfund har modtaget hans bog.

"De har", svarer han, "offentligt givet udtryk for, at det ikke er sandt, at det har noget med kultur at gøre, men det er heller ikke andet, end hvad man kunne forvente. Hvis man forsøger at forstå en gruppes kriminalitet ved at se på dens kultur, og jeg er helt overbevist om, at kulturen er et relevant aspekt af en sådan forståelse, hvis man forstår kultur som det, man deler med andre af sine gruppemedlemmer, og som det, der er værdifuldt for en, og som man af samme grund hylder, så vil de naturligvis svare, at det ikke kan være det, der er så vigtigt for os, der gør os kriminelle. Denne relativt simple forestilling om, at der er en forbindelse mellem det kulturelle og kriminaliteten, skaber naturligvis en vis opposition. Men hvis man taler med dem på tomandshånd eller på et værtshus efter et møde, så er der i langt højere grad en tendens til, at de giver mig ret. Men ikke offentligt. Og det kan jeg forsåvidt godt forstå".

Hvor gamle er de unge, du har arbejdet med?

"De fleste af dem var mellem fjorten og atten år".

Er der kun tale om marokkanere? Er der slet ikke nogen blandede grupper?

"Jo, det er der naturligvis også, men det afhænger af det lokalsamfund, de bor i. I den vestlige del af Amsterdam finder man for eksempel kun rene marokkanske grupper, hvorimod du vil kunne finde mere blandede grupper i andre dele af byen. Så det afhænger helt og holdent af lokalsamfundet. Jeg lavede mit feltarbejde i Rotterdam i et område, hvor der boede langt flere tyrkiske familier end marokkanske, og der var der slet ikke nogen blandede grupper, selv om der natur-

ligvis også var enkelte individer, der indgik i venskaber med unge fra andre etniske grupper. Men der var hovedsageligt tale om monoetniske grupperinger”.

Hvilke former for kriminalitet begår de unge?

“Det er meget forskelligt. Der plejede at være en forbindelse til stofscenen, men det er helt afhængig af, hvilket lokalsamfund du bor i. I Amsterdam er der nogle områder, hvor stoffer er meget vigtige, men det er ikke det vigtigste. De unge begår først og fremmest en del gade- og butikstyverier”.

Men hvis du betegner dem som bander, må der jo være tale om grupper, der organiserer de kriminelle aktiviteter, men er der tale om en sådan form for organiseret kriminalitet?

“Nej, overhovedet ikke. I min forskning understreger jeg da også, at der ikke er tale om bander. Det kommer naturligvis an på, hvorledes du definerer en bande, men hvis du ser på de amerikanske forestillinger om, hvordan en bande ser ud med et lederskab, et internt hierarki med forskellige positioner og forskellige symboler, der signalerer et specifikt gruppetilhørsforhold, er det ikke tilfældet. Du finder ikke noget af den slags. Men hvis du vil definere dem som en gruppe ud fra, hvorvidt de er synlige i gadebilledet, så er der tale om grupper. Men så snart du vil forsøge at finde frem til, hvorledes de er strukturerede, så lades du tilbage med en masse løst sand, der forsvinder mellem fingrene på dig. Ligeså snart du forsøger at finde frem til den, er den forsvundet. Det er endnu et udtryk for den altovervejende “hver-for-sig-individualisme”, der kendetegner det marokkanske samfund her i landet”.

Hvordan hænger det sammen med dit engagement i “Eurogang”?

“Eurogang” handler ikke specielt om marokkanere. “Eurogang” er et internationalt netværk af forskere, og vi har en masse diskussioner om ungdomsgrupperinger. I Amerika bruger man ganske vist bandebegrebet om den slags grupperinger, men hvad mener man egentlig med en bande? Hvis man har den der traditionelle opfattelse af, hvad en bande er, som jeg lige har beskrevet, så er der faktisk ikke nogen af de europæiske grupperinger, der kan betegnes som bander. Men vi fortsætter med at studere fænomenet, og på et

eller andet tidspunkt bliver vi formodentlig enige om, hvad det er, vi går og laver, uanset om man kalder det for en bande eller ej”.

“Hver-for-sig-individualisme”

Frank van Gemert betragter sin analyse af de marokkanske ungdomsgrupperingers hyppigere kriminalitet end andre etniske minoritetsgrupper som et opgør med den politiske korrekthed, der har domineret forskningen på området.

I publikationerne om kriminalitet blandt etniske minoritetsunge lægger man først og fremmest vægt på deres socioøkonomiske mangler. Den politisk korrekte tilgang til spørgsmålet har efter Frank van Gemerts mening været den væsentligste årsag til, at man ikke har inddraget kulturbegrebet i forsøget på at forklare fænomenet. Men i de tilfælde, hvor kriminologerne vitterligt har forsøgt at inddrage det, har det været i form af en kulturmødeproblematik, hvor man enten fokuserer på konflikterne mellem de to kulturer, de etniske minoritetsunge skal tackle, eller fokuserer på sådanne fænomener som klasse, lokalsamfund og naboskab. Frank van Gemert går dog et skridt videre, idet han forsøger at inddrage baggrundskulturen og de modsigelser i den sociokulturelle arv, som de etniske minoritetsunge så at sige er oppe imod. I samtalens løb vender han derfor flere gange tilbage til den mistillid, der efter hans mening karakteriserer det marokkanske samfund. Det er denne og den dermed forbundne “hver-for-sig-individualisme”, der er den væsentligste årsag til de unge marokkaneres højere kriminalitetsfrekvens end de øvrige minoritetsgrupper i Holland^{10, 11}.

Det betyder naturligvis ikke, at dette forsøg på at inddrage generationsperspektivet i forståelsen af de unge marokkaneres særlige situation ikke sættes i relation til de mere strukturelle forklaringer som manglende skolekundskaber og dermed reducerede muligheder på arbejdsmarkedet. Men det betyder, at den afgørende forklaring herpå forankres i det kulturelle. Kulturbegrebet får så at sige en status som “the missing link”, når man skal finde frem til årsagerne til de unge marokkaneres adfærd, uanset om den så ytrer sig i mere kriminelle eller – i retfærdighedens navn – i mere normale former.

Da jeg vender tilbage til spørgsmålet om,

hvorvidt de unges kriminalitet er spontan eller organiseret, siger van Gemert:

“Billedet er naturligtvis meget differentieret. Hvis man taler om de marokkanske grupper, man møder på gaden, er det hovedsageligt deres uroskabende adfærd i et bestemt lokalsamfund, man hæfter sig ved. Den går først og fremmest ud over de borgere, der er ude at handle, og begåes fortrinsvis af unge, der har de samme værdier, eftersom det er her, man kan finde allierede, der er med på et røveri. Men der er på ingen måde tale om en bande. I hvert fald ikke for marokkanernes vedkommende. Det gælder i langt højere grad for nogle af de andre ungdomsgrupperinger, man møder på gaden. Her tænker jeg på de unge fra Surinam og de hollandske Antiller, for de lever i langt højere grad end marokkanerne op til de amerikanske forestillinger om en bande, og det er da også blandt disse grupper, man vil kunne finde dem, der kalder sig for Crips”.

Hvis man fokuserer på de unges uroskabende adfærd, må det da blive sværere at tale om en bande? Det skulle gøre debatten mindre ophedet?

“Det afhænger igen af, hvad man opfatter som en bande og som bandekriminalitet. Hvis man opererer med en alt for snæver definition på bandebegrebet, ser man kun en meget lille del af det, der foregår blandt de unge i et bestemt lokalsamfund, og jeg tror, at de unges uroskabende adfærd kan være et langt større problem i forhold til beboernes oplevelse af sikkerhed og tryghed i dagligdagen. Jeg tror faktisk, at det lige netop er det fænomen, der påvirker de fleste mennesker. Så spørgsmålet er, hvad det er for grupper, der står bag denne uroskabende adfærd, og hvilke gruppedynamiske processer der ligger til grund for de konflikter, de har med lokalsamfundet. Er det kun noget, der gør sig gældende for marokkanerne? Man forsøger som regel at komme med flere forskellige forklaringer på fænomenet, men hovedsagen er, at der i visse lokalsamfund bliver flere og flere mennesker, der ikke tør gå ud om aftenen”.

Hvorledes vil du med dine erfaringer fra Holland og dit arbejde inden for “Eurogang” bedømme det, der foregår i Danmark?

“Jeg kender ikke tilstrækkelig meget til Danmark, men det er mit indtryk, at der både i de skandinaviske lande og i Tyskland i langt

højere grad end i Holland er tale om højreradikale og nynazistiske grupperinger end om deciderede ungdomsgrupperinger. Det virker, som om de udgør en større del af det samlede billede. Det er den ene forskel. Den anden går på vores villighed til at omtale problemerne, som de er. Jeg ved ikke, om det er rigtigt, men jeg tror, at det er tilladt at tale om forskellige etniske minoritetsgrupper i Skandinavien, men at det til gengæld ikke er tilladt at tale om for eksempel marokkanske grupper. Hvis man ikke kan tale om problemerne, kan man ikke løse dem, og man kan kun løse dem ved at være så specifik som mulig. Jeg tror, at vi i langt højere grad er villige til at tale om konflikterne, således at vi også ved, hvilke positioner der er på spil. Vi ved, hvad folk står for, og det er efter min mening også den eneste måde, hvorpå man kan finde frem til en løsning på dem”.

Har man været mere villig til at diskutere racismeproblematikken, end tilfældet er i Danmark?

“Ja, det tror jeg”, svarer van Gemert.

Et øjeblik er jeg ud fra min viden om, hvor omfattende fornægtelsen af racismen er i de forskellige europæiske lande, lige ved at sige, at enhver forbliver salig i sin tro, men da Holland faktisk har en antidiskriminationslov og en dermed forbunden lov om positiv diskrimination på arbejdsmarkedet, ser jeg svaret som udtryk for, at der må have været en debat om nødvendigheden af at forebygge racismen i Holland, og at de etniske minoritetsunge i Holland i hvert fald ikke oplever racismen så gennemgribende som i nabolandene Belgien og Tyskland¹²). I stedet henviser jeg til en af mine informanter, der har fortalt mig, at der for nogle år siden var en hollandsk pige, der var blevet voldtaget af en gruppe yngre marokkanske drenge, men at de lokale myndigheder stik imod, hvad der er sædvane i Danmark, havde valgt at fortie gerningsmændenes etniske oprindelse, således at dette først for nylig er kommet for dagen. Dertil svarer Frank van Gemert, at offerets familie for det første ikke ønskede, at man borede mere i sagen, at politiet for det andet ikke var forpligtigede til at oplyse herom, og at det for det tredje først var, da gerningsmændene relativt hurtigt blev løsladt og atter begyndte at chikanere familien, at de faktiske sagsforhold kom for dagen. Så dette eksem-

pel får ham kun til at konstatere, at der godt kan gå et stykke tid, før tingene kommer frem i det åbne, men at det i sidste instans ender hermed.

Jeg takker for samtalen og bevæger mig ud i vandlandet.

Postmoderne højrepopulisme

Spørgsmålet er imidlertid, om det ikke er den form for fortielse, den nye komet på det politiske firmament i Holland, Pim Fortuyn, profiterer af, når han gang på gang slår på nødvendigheden af at tale om de problemer, det multikulturelle samfund i Holland er forbundet med.

Amsterdam er med sine mange seværdigheder og sin kosmopolitiske atmosfære altid et besøg værd, men højrepopulisten Pim Fortuyn er faktisk en af grundene til, at jeg er i Holland i midten af marts 2002. Med denne politiker har Holland nemlig fået en pendant til Pia Kjærsgård og hendes meningsfæller blandt de øvrige højrepopulistiske politikere i Europa. Den treoghalvtredsårige tidligere professor i sociologi har med sit parti "Leefbar Nederland", et Holland der er til at leve i, i løbet af relativt kort tid været i stand til at ændre hele det politiske billede med sit budskab om at lukke grænserne for yderligere indvandring, slå hårdere ned på kriminaliteten og give Holland tilbage til folket ved at gøre op med bureaukratiet i den offentlige sektor. Den altid velklædte kronragede Pim Fortuyn, der ikke lægger skjul på, at han er bøsse og stolt af at leve i en kultur, hvor det i modsætning til den islamiske er acceptabelt, giver udtryk for, at folk ønsker forandring, og at han er i stand til at formulere den forandring, fordi han siger de ting, som folk tænker, men som de etablerede politiske partier ikke tør tale om. "Dertil kommer", siger han, "at vi har store problemer med kriminalitet og store koncentrationer af udlændinge i de store byer. Der er store problemer med marokkanere og tyrkere, og hvis vi skal løse dem, tager det mindst fire til seks år. For at få luft til at løse de problemer, er vi simpelthen nødt til at lukke grænserne for flygtninge og indvandrere i den tid. Det har ikke noget med racisme at gøre. Vi er stærkt imod racisme. Det handler om at løse nogle konkrete problemer, som folk oplever i deres hverdag"¹³.

At det er en udtalelse, der må tages med

et gran salt, kommer frem, da Pim Fortuyn i et interview i avisen De Volkskrant giver udtryk for, at Islam er en tilbagestående kultur, og at grundlovens racismeparagraf bør afskaffes. Det får hovedbestyrelsen i "Leefbar Nederland" til at fyre ham som kandidat til kommunalvalgene den syvende marts 2002, men Pim Fortuyn ender ikke desto mindre med at få 35% af stemmerne på sin egen udgave af "Leefbar Nederland" i hjembyen Rotterdam, således at hans liste efter kommunalvalget får sytten ud af byrådets femogfyrre pladser. Samtidig har han oprettet et nyt landsdækkende parti, der bærer navnet "Fortuyns Liste", og alt tyder på, at den siddende koalition ved parlamentsvalget den 15. maj vil miste magten og blive nødt til at overdrage denne til Pim Fortuyns "Fight Club", således at der vil opstå en helt ny blok i det hollandske parlament baseret på dennes højrepopulisme¹⁴.

Denne udvikling har fået historikeren Adam Holm til at komme med følgende sammenligning mellem Pia Kjærsgård og Pim Fortuyn:

"Der er også toneangivende skikkelser blandt den støt voksende familie af europæiske populistiske partier, som ikke har flirteret med brun-sorter tanker. Det er Pia Kjærsgård og Pim Fortuyn eksempler på. De to er ikke ét stykke ud af den samme alen. Pia er indbegrebet af småborgerlighed, mens sociologen, bøssen og kommentatoren, den altid elegante Pim, bliver betragtet som en intellektuel provo og boheme. Politisk er de derimod gjort af det samme stof. Pim får ganske vist ikke tårer i øjnene ved synet af en korngul mark, mens Pia omvendt er en romantisk nationalist, hvis hjerte banker heftigt for fædrelandet. Men de siger begge nej til bureaukrati, nej til kriminalitet, nej til ydre indblanding i den nationale selvbestemmelse og nej til et flerkulturelt samfund. Pia og Pim er spydspidser i den "postmoderne" højreorientering, hvor ønsket om at bevare, endog udbygge, velfærdsstaten på undervisnings- og sundhedsområdet, går hånd i hånd med ønsket om "direkte demokrati" i forbindelse med afstemninger om indvandring og asylpolitik og ønsket om mindre statslig indblanding i borgernes private anliggender. Racistiske teorier og erobring af nye landområder er ikke deres bord. I deres ordbog indgår i stedet gloser som identitet, national suverænit

og homogen kultur. Farligt? Nej, ikke hvis man for sit indre øje fremmaner billeder af pigtråd og gaskamre, men det er afgjort en ubehagelig udfordring for et multikulturelt samfund, når politikere med medvind taler om en "naturlig" adskillelse mellem bestemte kategorier af mennesker: "rigtige" landsmænd og etniske minoriteter, kristne og muslimer"¹⁵⁾.

Det er ifølge Adam Holm her adskillelsen går mellem de traditionelle højrepopulistiske partier i Østrig, Frankrig og Belgien og de mere "postmoderne" højrepopulistiske partier i Danmark og Holland. De første er karakteriserede ved, at de i lange perioder af deres politiske virke har sejlet rundt med nazismen i lasten, hvorimod dette ikke gælder for de sidste. Så der er, siger han, på ingen måde tale om en homogen blok. Men – må man tilføje – de er alle karakteriserede ved en form for lejrtenkning i synet på de etniske minoriteter og den rolle, disse bør tildeles i de europæiske nationer, eftersom de ikke mener, at de er i besiddelse af det rette kulturelle tilhørsforhold til, at de kan opnå en status som "sorte europæere", ligesom de heller ikke mener, at de er i besiddelse af det rette nationale sindelag til, at de kan indgå i en ligeværdig dialog med de europæere, de hele tiden bliver sammenlignet med. De er ligeledes fælles om at henvise til de "hvide rettigheder", der har en ældgammel forhistorie i den europæiske civilisationshistorie, og dermed medvirkende til, at de etniske minoriteter endnu engang befinder sig i mørkets hjerte, selv om det denne gang er i de europæiske metropoler¹⁶⁾.

Den gruppe de kalder for marokkanere

Flip Lindo er også optaget af fænomenet Pim Fortuyn, da jeg møder ham på IMES (Institute for Migration and Ethnic Studies) på Universitetet i Amsterdam.

I lighed med Frank van Gemert er han antropolog og har som denne arbejdet med "bandeproblematikken" blandt forskellige ungdomsgrupperinger i Holland. Han har dog en lidt anderledes tilgang til emnet end Frank van Gemert og er iøvrigt ikke medlem af "Eurogang". Men da jeg fortæller, at jeg er interesseret i hans forskning omkring dette emne, og at jeg iøvrigt også er interesseret i den betydning, Pim Fortuyn har for hollandsk politik, siger han:

"Han er et nyt politisk fænomen. Det politiske status quo er blevet totalt forvirret over hans lille højreradikale parti. Der er faktisk ikke rigtig nogen, der ved, hvordan de skal forholde sig til ham, fordi han har en måde at agere på, der er helt anderledes, end vi er vant til. Det er derfor, der er så mange hollændere, der godt kan lide ham, fordi det er helt anderledes, end det vi ellers oplever fra vore parlamentarikere. Så i den forstand er der i høj grad tale om et internt nationalt anliggende, selv om der også er en masse forbindelser til de mere transnationale spørgsmål. Hollands medlemskab af EU har jo også ført til en større interesse for identitetsproblematikken. Da vi desuden har været opdelt i en række undergrupper bestående af protestanter og katolikker, har der for så vidt altid været tale om en nation, hvor de forskellige grupper har levet hvert deres liv, således at det blev det hollandske parlament, der skulle løse eventuelle uoverensstemmelser mellem de forskellige grupper. Men det har også været forbundet med en række diskussioner om, hvorvidt man følte sig repræsenteret eller ej, og her har Pim Fortuyn karakteriseret de fleste politikere som løgnere, der i stedet for at give folk en national stolthed giver dem en følelse af tab, fordi de ikke føler, at politikerne tilgodeser deres interesser. Dertil kommer, at han for eksempel taler helt åbent om, at han er bøsse, ligesom han hele tiden inddrager minoritetsspørgsmålet. Han er imod en fortsat indvandring".

Har han ikke erklæret multikulturalismen krig?

"Multikulturalismen eksisterer ikke. Der er ingen, der ved, hvad det er, selv om der er en masse diskussioner om det multikulturelle samfund. Jeg betragter det som et udefinerbart felt bestående af en række forskellige interessepositioner, og de debatterer naturligvis indbyrdes. Men der er ingen, der betegner sig selv som multikulturalister bortset fra nogle enkelte, der indtager en så ekstrem position. Der er derimod mange, der kritiserer andre for at være monokulturalister, fordi de forholder sig mere kritiske over for den tolerance over for den såkaldte multikulturelle politik, end de selv gør. Så de betegner de andre som monokulturalister, men der er ingen, der kalder sig for multikulturalister, og når det kommer til stykker, er der egentlig

heller ingen, der ønsker at betegne sig selv som monokulturalister. Så hvis man virkelig forsøger at finde ud af, hvori det multikulturelle består, er der i hvert fald ingen, der vil være i stand til det her i Holland, bortset fra at det refererer til en bestemt politik. Men det betyder ikke, at vi har en officiel multikulturel politik. Selv om der bliver udgivet en masse bøger om emnet, så er der snarere tale om et socialt felt med forskellige diskursive positioner. Vi diskuterer hele tiden, hvad det ikke er, men fortæl mig hvad det er. Det er langt vanskeligere”.

Mener du ikke, at det består i at bygge bro mellem forskellige etniske grupper og kulturer, således at der bliver skabt nogle helt nye alliancer over grænserne mellem disse?

“Jo, det er jeg enig i. I den forstand er der flere af os, der allerede praktiserer multikulturalisme”.

Så vi er allerede i færd med at lære at leve med forskellighederne.

“Ja. Men selv om vi har en multikulturel diskurs, der i virkeligheden består af mange forskellige diskurser, hvor det er politisk ukorrekt at tale om en national identitet, så har vi haft en sådan diskurs i de sidste tredive år. Men det er ikke ensbetydende med, at der er en sådan udveksling på tværs af de forskellige etniske kulturer i dagligdagen. Amsterdam er ganske vist anderledes, men hvis du ser på de forskellige lokalsamfund i Rotterdam, så lever folk helt adskilt fra hinanden, og det gælder ikke kun for hollænderne og de etniske minoriteter, men også for de forskellige etniske minoritetsgrupper. Tyrkerne og marokkanerne har for eksempel ikke særlig meget med hinanden at gøre. De tilhører forskellige moskeer, de kommer i forskellige forretninger og forskellige caféer. De interagerer overhovedet ikke med hinanden og gifter sig heller ikke med hinanden. De tilhører faktisk vidt forskellige sektioner i de forskellige lokalsamfund, og de har også ambivalente følelser over for hinanden”.

Jeg mener nu at have konstateret, at der forekommer et væld af brobygningsprocesser på tværs af etnicitet, når det er de unge, det drejer sig om. Det kan godt være, der er tale om undtagelser fra reglen, men det har jeg i hvert fald oplevet i både England og Danmark, og det ville undre mig, hvis det ikke også var tilfældet i Holland.

“Helt sikkert. Det er også interessant, at når vi skal tale om de unge, specielt de marokkanske gadebander, var den gruppe, der kaldte for marokkansk, slet ikke marokkansk. De fleste af dem var det slet ikke. Der var naturligvis nogle hollændere, og så var der også en enkelt russer, og de var alle venner. Så det vil jeg fortælle lidt om, selv om det muligvis ikke svarer helt til det, du allerede har fået at vide af Frank van Gemert. Jeg er nemlig ikke helt enig med hans måde at sammenkoble de unges oprindelige kultur med deres kriminelle adfærd eller deres adfærd i al almindelighed. Jeg synes faktisk, det er for let”.

Jeg er ikke helt klar over, hvor vi er henne nu. I Rotterdam eller Amsterdam?

“Jeg vil ikke tale om den gruppe, jeg har studeret i Rotterdam, for den var slet ikke marokkansk, men i stedet sige lidt om gruppen i Amsterdam. De var ganske vist mellem atten og femogtyve, så de var ikke helt unge længere. Man kan ikke sige, man er ung, når man er fireogtyve, vel? Men gruppen, jeg var sammen med, befandt sig konstant på gaden, og de var mere eller mindre allesammen kommet for sent til båden. De kommer ikke rigtig ud af røret. De har ikke noget hjem, i hvert fald ikke officielt, fordi de stadigvæk bor hjemme hos nogle forældre, som de dybest set ikke kan med, fordi de i modsætning til forældrene er opvoksede i Holland. Så de befinder sig mere eller mindre på gaden det meste af tiden. Det er nogle rigtige rullestene, og det er i og for sig forfærdeligt, for der er flere af dem, der har ret så sørgelige historier. Men selv om det er vanskeligt at sige, om det er sandt eller ej, så er der mange af dem, der siger, at de har hollandske venner, mens der er andre, der siger, at det har de ikke haft siden skoletiden. Det er dog så længe siden, at skolerne ikke var blevet så segregerede, som tilfældet er i dag. I dag har vi langt flere sorte skoler. Især i Rotterdam. Men selv der går jeg ud fra, at de mixer med hinanden i de forskellige lokalsamfund, og at det også gør sig gældende på tværs af de forskellige etniske grupper. I socialarbejdernes øjne er og bliver der dog tale om marokkanske grupper, selv om der i virkeligheden er tale om kosmopolitiske ungdomsgrupper”.

Kalder politiet dem også for marokkanere?

“Denne her gruppe havde politiet slet ikke

Ungdomsgrupper i Holland med etnisk minoritetsbaggrund, først og fremmest surinamesere og unge med forældre indvandret fra Antillerne, portrætterer sig selv ud fra amerikanske ghetto-forbilleder.

spottet, og det er jeg faktisk glad for, for ellers var der flere af dem, der ville være endt i fængsel. Og i en vis forstand er det også misvisende at betegne dem som en gruppe. Der er snarere tale om et åbent – og til en vis grad egocentreret – netværk, hvis sammensætning kan ændre sig fra dag til dag. De plejede at mødes hver onsdag aften ved endestationen, hvorefter de tog med sporvognen til andre lokalsamfund for at mødes med deres venner fra de andre boligområder. Så i deres øjne er der slet ikke tale om en gruppe. Det er bare nogle venner, der

mødes indimellem, og da de fleste af dem har forskellige kontakter, udvides kredsen jo hurtigt”.

Men du siger, at de mixer med hinanden?

“Ja, men både med hollændere og andre etniske minoritetsunge”.

Ja, men de gør det

“Ja, men der er også noget andet, der karakteriserer dem. Der er en tendens til at beskrive dem som segregerede fra det normale institutionaliserede samfund, som om de hverken går i skole eller har et hjem. Men det er ikke tilfældet. De bor allesammen hjemme,

går alle i skole, og selv om de ikke klarer sig specielt godt i skolen, så går de i skole. Men der er også nogle af dem, der begår organiseret kriminalitet. Så i perioder havde de masser af penge. De havde penge nok til at købe en ny dyr jakke og et par nye sko, men efter fjorten dage på gaden, kunne man godt smide dem væk. Men det meste af tiden havde de ingen. Og selv om hollænderne ikke stjal, så var de klar over, hvad der foregik, og statistikkerne viser da også, at der er tale om etniske minoritetsunge, hvoraf mange af dem er marokkanere, blandt dem, der begår kriminalitet. Især i Rotterdam”.

Hvilken slags musik lytter de til?

“Da jeg mødte dem, lyttede de fleste af dem til Tupac Shakur og Dr. Dre. De kunne hans tekster udenad. Jeg ved ikke, om du kender Tupac Shakur. Han levede et temmeligt voldeligt liv og er da også død nu, men de var faktisk skyld i, at jeg begyndte at holde af hans musik, for jeg sad og lyttede til ham en nat, hvor vi var taget en tur til stranden, så nu kan jeg også alle hans tekster udenad. Der er ikke nogen af dem, der tager hårde stoffer, men de har helt klart et overforbrug af cannabis, men da jeg ikke blandede mig i det, fik jeg også en hel masse at vide

Oprindelseslandets kultur, hollandsk kultur eller noget helt tredje? Antropologen Flip Lindo lærte ikke marokkanske sange af at gå sammen med en gruppe unge marokkanere. Han lærte den amerikanske rapper Tupac Shakurs tekster udenad!

af dem. Med hensyn til musikken er det først og fremmest rap og hip-hop, de lytter til, og den er meget voldelig og refererer til nogle omstændigheder, vi heldigvis ikke kender herhjemme endnu. Men de kan identificere sig med de sorte i de amerikanske ghettoer, som musikken i virkeligheden er lavet for, ved at lytte til den, selv om der på den anden side også er en risiko derved, fordi de slet ikke har nogen distance til det. De kender da også alle tegnene, så selv om de ikke giver sig selv navne, er de helt klart inspirerede af, hvad de ser på musikprogrammerne”.

Er der ikke nogen af dem, der så at sige er brudt ud af gruppen og er blevet til noget?

“Jo. Når folk taler om marokkanerne, taler de fortrinsvis om den gruppe, der “shopper”. Den udgør et stort problem. Men vi må ikke glemme, at størstedelen af de unge marokkanere faktisk klarer sig ganske godt. Der er flere af dem, der er igang med en højere uddannelse, og flere, der er engagerede i alle mulige forskellige former for kulturproduktion. Der er for eksempel en meget populær marokkansk stand-up komiker, der hedder Najib Amhali. Man skal da heller ikke glemme, at 11. september har tvunget eliten blandt de forskellige minoritetsgrupper til at tænke over, hvorledes de skal skabe et modbillede hertil. Men han er marokkaner og meget morsom. Marokkanerne har en meget veludviklet humoristisk sans. Meget mere end surinamerne og tyrkerne. Muligvis fordi de ikke har den samme form for etnisk stolthed som tyrkerne, selv om det selvfølgelig også er ensbetydende med, at tyrkerne er særligt bevidste om deres kulturelle baggrund og hvem de er. Men der er ved at opstå en helt ny kunstnerisk scene inden for litteraturen og en række af de andre kunstarter, og det synes jeg faktisk er en temmelig spændende udvikling”.

Der er noget, der kunne tyde på, at gruppen er langt mere differentieret.

“Ja, et af de synlige tegn herpå er, at pigerne går i skole og får sig en uddannelse. I hvert fald op til et vist stadium. Det er ikke pigerne, der står bag kriminaliteten. Det er drengene. Det er drengene, der opsøger gaderne. Så det er en af årsagerne til, at der ikke alene er den slags forskelle i positionerne i familierne, men også udenfor. Men ellers er jeg ikke i besiddelse af en forklaring på, hvorfor der er ved at opstå en sådan differen-

tiering inden for gruppen. Man kan kun konstatere, at andengenerationen er ved at vokse op, og at der er dele af den, der også er ved at få sig en uddannelse. Hvis man ser på de sorte i USA, er der både dem, der har en Mercedes, og dem, der er meget fattige, og man må forvente, at der vil ske noget lignende her, således at de forskellige etniske minoritetsgrupper vil blive mere og mere fragmenterede og bevæge sig i forskellige retninger. Det er i virkeligheden noget, vi burde begynde at forske i, således at vi om tyve – tredive år ville være i besiddelse af en langt større viden herom”.

Hvordan tror du det vil blive, når trediegenerationen begynder at vokse op?

“Ja, det er et interessant spørgsmål, men vi er også alt for utålmodige. Vi kan ikke regne med, at alle problemerne bliver løst i løbet af en generation. Der er tale om en proces”.

Disse betragtninger omkring lokalsamfund, klasse og køn på den ene side og etnicitet, modernitet og identitet på den anden er vigtige, når man skal indkredse det differentierede ungdomsliv, der leves i forstædernes blokland. Flip Lindos beskrivelse af, hvorledes en iøvrigt mangfoldig kosmopolitisk ungdomsgruppering bliver fastholdt som en marokkansk af socialarbejderne i det givne område, er dog tankevækkende. Det virker, som om der med en sådan fastholdelse er tale om en position, der i alt for høj grad skaber grundlaget for en forforståelse, hvor den etniske, kulturelle og nationale identitet bliver underlagt enhedskulturens identitetslogik. Den modvirker på ingen måde den etnificering og racialisering af ungdomskulturene, man i alt for høj grad støder på i den offentlige debat om etniske minoritetsunge. Så jeg vender tilbage til Pim Fortuyn og spørger Flip Lindo, om Fortuyn ikke har brugt de marokkanske og tyrkiske ungdomsgrupper i sin politiske retorik og lovet vælgerne at gøre noget ved det, hvortil han svarer:

Ja, det er rigtigt, men han har ikke sagt, at han vil smide dem ud. Hvis det havde været tilfældet, havde han ikke været anderledes end Haider fra Østrig og Vlams Blok i Belgien. Han har sagt, at han vil begrænse indvandringen, men at de, der er her, kan blive. Så Pim Fortuyn siger noget helt andet, som jeg finder uhyre interessant. Han siger, at det er “vores marokkanske drenge”, og at det er

vores ansvar, at de opfører sig ordentligt. Dermed henviser han indirekte til det forhold, at hollænderne ikke tog sig af jøderne under Den anden Verdenskrig på trods af, at der var tale om hollandske statsborgere med en jødisk oprindelse. De blev for femoghalvfems procents vedkommende myrdet i lejrene. Det er ifølge Pim Fortuyn vores ansvar at sørge for, at de ikke vedbliver med at være kriminelle, men de er stadig en del af Holland. Jeg stemmer ikke på ham, men det er sådan, jeg forstår ham”.

Med denne henvisning til dette særlige traume i nyere hollandsk historie er den tid, jeg har fået tildelt, ved at være forbi. Jeg når dog lige at spørge ham, om han som kulturforsker har nogle teoretiske helte, før han afslutter samtalen med følgende svar:

“Jeg har ikke nogle helte. Der er masser af interessante teorier, og det er jo umuligt at beskrive dette øjeblik i historien uden en teori. Det er umuligt. Men jeg har ikke nogen helte”.

Mens vi venter

En bande er en bande er en bande.

Der er ingen tvivl om, at der findes bander, men tvivl om hvad man skal forstå ved en bande. Der er ingen tvivl om, at der findes unge med problemer, der skaber problemer for andre. Der er ingen tvivl om, at såvel forskere som socialarbejdere bidrager til såvel konstruktionen af de unge i bander som løsningen på de problemer, de enten har eller skaber. På det punkt findes der ingen uskyldige medvirkende i den indadvendte kolonialisering af det hverdagsliv, man støder på i bloklands labyrinter. Det gælder både for de forskere, der er tilbøjelige til at glemme, at det ikke er så længe siden, de også har været utilpassede unge, og de socialarbejdere, der alt for ofte skal tackle den ambivalen-

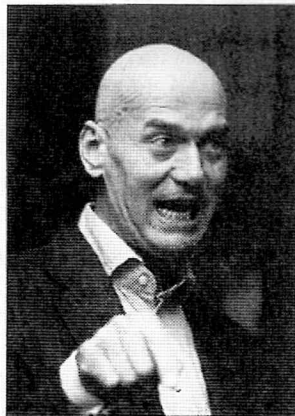

FOTO: EN OUDENAARDEN/NORCFOTO

Jeg har intet imod marokkanere. Tværtimod har jeg været i seng med mange af dem

Pim Fortuyn

te, modsætningsfyldte og pinefulde rolle som frontarbejdere på dette område. Der er derimod tvivl om, hvordan man skal finde vejen ud. Det er en tvivl, der både er forbundet med en smerte og en række traumer, og det er dem, de højrepopulistiske politikere profiterer af. Når det er sagt, hører enhver tvivl imidlertid op, for der er ingen af os, der kan undgå at blive berørt af de betydninger, forholdet mellem immigration, kriminalitet og nationalt forfald tildeles i den højrepopulistiske politiske diskurs.

I lighed med en række andre problematikker som fascisme- og racismeproblematikken må man også forholde sig apologetisk til “bandeproblematikken”. Man må tage parti for de potentielle ofre, uden at man lader sin forståelse af problematikken blive indlejret i en forforståelse, der er præget af en “problem-offer-symmetri”. Så i de tilfælde, hvor der vitterligt er tale om unge, der tyranniserer et lokalsamfund med deres uroskabende adfærd, må man både som forsker og socialarbejder undersøge, om man i stedet for som hidtil at forkaste dem ved at stigmatisere dem som enten problemer eller ofre kan bidrage til en løsning af de problemer, de repræsenterer, ved at respektere dem og deres etniske, kulturelle og nationale baggrund. Det er der mig bekendt ingen nultolerancepolitik fra politiets side, der har været i stand til, hvorimod det i bedste fald er lykkedes for nogle af de socialpædagogiske projekter, der findes på området. Men – og det

er for så vidt det væsentligste i denne forbindelse – der er endnu ikke noget vestligt samfund bortset fra det sydafrikanske, der klart og tydeligt har givet udtryk for en sådan respekt i deres politik over for de etniske minoritetsgrupper, der i dag befinder sig inden for dets grænser. Der er endnu ikke noget vestligt samfund, der har skabt et sådant grundlag for en gensidig integrationspolitik, at det fører til en inklusion af De Andre på grundlag af en politik baseret på sloganet: Frihed, forskellighed, lighed.

Skal man genrejse nationen, kan det ikke blive ved, "at indvanderne gøres til synde-bukke for de fælles sorger og den akkumule-rede utryghed. Folk forsøger at uddrive globaliseringens spørgsmål ved at lukke fortviv-elsen og vreden ud i forhold til indvandrere¹⁷⁾, og – kunne man tilføje – indvanderne svarer igen ved at organisere sig i bander, eller hvad man nu vil kalde de netværk, der er udtryk for, at de er i færd med at skabe en "nation inden for nationen"¹⁸⁾.

I trance

Det virker, som om de fleste lande i det tidligere Vesteuropa er blevet besatte af "indvandrersproblematikken".

De problemer, som stadig flere befolkningsgrupper rundt omkring i Europa oplever med hensyn til forskellige former for marginalisering og en dermed forbunden forringelse af deres livsudsigter, gøres til etniske og raciale problemer. Det er en af grundene til, at de forskellige højrepopulistiske partier i øjeblikket har den succes, som tilfældet er. Det er en udvikling, man ikke kan sidde overhørig, er en af de konklusioner, man kan drage, samtidig med at man må klandre den venstrefløj, der har mistet evnen til at sætte dagsordenen på dette område, for ikke at have forstået denne problematik til bunds. Der er i langt højere grad brug for politiske psykologer end politologer på dette område, siger jeg til mig selv, da jeg afslutter dette forsøg på at sætte diskussionerne om immigration, kriminalitet og nationalt forfald ind i en større sammenhæng. Men jeg havde på ingen måde regnet med, at forsøget på at skabe grundlaget for en skrift, der kunne hjælpe med til at indkredse dette spørgsmål, også ville have en sådan virkning, at jeg samme dag, jeg den sjette maj 2002 om for-

middagen lægger sidste hånd herpå, senere på dagen skal høre, at Pim Fortuyn har været udsat for et attentat og nu er død. Det ellers så stabile og velordnede hollandske samfund befinder sig i chock. Hvilken betydning det vil få for det allerede fastlagte valg til det hollandske parlament den 15. maj, vides endnu ikke. Men det er formodentlig ikke nogen overdrivelse, hvis man konstaterer, at det politiske liv fremover vil blive endnu mere radikaliseret end tidligere, og at der skal andre forståelsesformer til, hvis man skal finde frem til en politik, der ophæver den tranceagtige tilstand, Europa befinder sig i, og som dette attentat blot er det seneste voldelige udtryk for. I en sådan situation er det ikke underligt, hvis man lader sig overmande af en følelse af, at skriften har en langt mere magisk karakter, end man umiddelbart forestiller sig, og at det er et faktum, man bør tage højde for, hvis man skal tackle virkeligheden i al dens gru med en alt for afmægtig sociologi. Hvor nødig jeg end vil indrømme det, er Pim Fortuyn og hans fæller i besiddelse af en kraft, der bør mødes af en helt anden forståelse i det politiske liv, end den vi hidtil har været i stand til at mobilisere. Han og hans fæller har om nogen været i færd med at påpege, at der foregår en transformation fra et risikosamfund til et angstsamfund på bunden af samfundet, og at der, i langt højere grad end de postmoderne dyrkere af strømmene af kapital, information og viden er klar over, foregår et opgør med denne uansvarlige elite fra nedenunderen. I den forbindelse er fremmedfrygten, som den svenske journalist Göran Rosenberg formulerer det, et middel, ikke et mål. "Målet er derimod stedet, som det engang var – eller hvad de stedbundnes tiltagende nostalgi bilder dem ind, at det engang var"¹⁹⁾. Så hvis det ikke lykkes at gennemføre en politisk ordening, som bedre kan binde stedet til de globale strømme; samfundet til eliten; politikken til økonomien og demokratiet til mangfoldigheden", fortsætter han i en lidt parafraseret udgave, vil mulighederne for at udfri folk af denne trance blive mindre fra dag til dag.

Men heldigvis er det sidste ord ikke sagt i denne sag.

Heller ikke i forstædernes boligblokke.

Noter:

1. Se W.E.B. DuBois "The Soul of Black Folks" i *Three Negro Classics*. N.Y., 1965.
2. AMID (Akademiet for Migrationsstudier i Danmark), AAU er i færd med at lave en sådan analyse af forskningen i integrationsproblematikken i Danmark fra 1980-2000. Om den også kritiserer det integrationsparadigme, der har karakteriseret denne forskning, vides på nuværende tidspunkt ikke.
3. Jeg har lånt den oplagte betegnelse "Blokland" fra forfatteren Michael Buchwalds roman "Blokland" om 70ernes forstadsunge. Se Michael Buchwald *Blokland*. Viborg. 1975.
4. Se Flemming Røgilds *Et nyt dansk råstof: Forskning i etniske minoritetsunge: 1980-2001*. AMID. 2002.
5. Se Ida Koch "Vildledende og sjusket rapport om gadebander" i *Social Kritik* nr. 65/66: 82-90 og Mette A. Andersen et al. "Rodet ungdom. Unge Rødder" i *Social Kritik* nr. 77: 18-48.
6. I begyndelsen af efteråret 2002 udkommer den rapport om grupper og/eller bander, som Rigspolitiet har bestilt hos PLS Rambøll og Socialforskningsinstituttet. De har undersøgt bande- og/eller gruppekriminalitet gennem spørgeskemaer til landets politikredse, caseinterviews og dialoggrupper.
7. Tore Bjørgo *European Perspectives on Youth Violent Groups and Gangs*. Foredrag holdt på konferencen "Gangs and disturbing youth groups". København, marts 2002.
8. Se Frank van Gemert "Crips in the Lowlands: Gangs and Groups in Orange" i Malcolm Klein et al (Eds.) *The Eurogang Paradox: Street Gangs and Youth Groups in the U.S and Europe*. Dordrecht and Norwell: Kluwer-Plenum. 2001.
9. Se Frank van Gemert *Ieder voor zich: Kansen, cultuur en criminaliteit van Marokaanse jongens*. Amsterdam 1998.
10. Ibid. Engelsk resumé.
11. Se Annick Prieur "Arvens modsigelser" i *Social Kritik* nr. 65/66: 4-21
12. Se Üzeyir Tireli *Hverdagens Erobring*. København 1999 p.99ff.
13. Se Henrik Brun "Højpandet populist på vej mod magten". *Information*. 9.2.2002.
14. Se Jacob Langvad "Højrepopulist bryder digerne i hollandsk politik". *Information* 22.3.2002
15. Se Adam Holm "Pia, Pim og Postmodernismen". *Politiken*. 20.4.2002.
16. Se Paul Gilroy *Between Camps: Nations, cultures and the allure of race*. N.Y. 2000.
17. Se Bjarke Møllers interview med Zygmunt Bauman "Alle er trængt op i et hjørne". *Information*. 25.4.2002.
18. Se Flemming Røgilds *Rytme. Racisme & Nye Rødder*. København. 1988 og Flemming Røgilds *Charlie Nielsens Rejse: Vandringer i multikulturelle landskaber*. København. 2000.
19. Se Göran Rosenberg. "Eliten er fri – markstyrkerne bliver hængende". *Information*. 6.5.2002.

Litteratur:

- Andersen, Mette A. et al. 2001. Rodet ungdom. Unge rødder. i *Social Kritik* nr. 77: 18-48.
- Bjørgo, Tore. 2002. *European Perspectives on Youth Violent Groups and Gangs*. Foredrag holdt på konferencen "Gangs and disturbing youth Groups", København. Marts 2002.
- Buchwald, Michael. 1975. *Blokland*. Viborg. Arena.
- DuBois, W.E.B. 1965. *The Soul of Black Folks* i *Three Negro Classics*. N.Y.
- Gemert, Frank van. 1998. *Ieder voor zich: Kansen. Cultuur en Criminaliteit van Marokansee jongens*. Amsterdam.
- Gemert, Frank van. 2001. "Crips in Orange" i Klein, Malcolm et al. (Eds.). *The Eurogang Paradox: Street Gangs and Youth Groups in the US and Europe*. Dordrecht and Norwell: Kluwer-Plenum.
- Gilroy, Paul. 2000. *Between Camps: Nations. Cultures and the Allure of Race*. N.Y. Penguin.
- Koch, Ida. 1999. "Vildledende og sjusket rapport om gadebander" i *Social Kritik* nr. 65/66: 82-90.
- Lindo, Flip & Ch.L.Pang (Eds.). 1999. *Culture. Structure and Beyond: Changing identities and social positions of immigrants and their children*. Amsterdam. Het Spinhuis.
- Prieur, Annick. 1999. "Arvens modsigelser" i *Social Kritik* nr. 65/66: 4-21.
- Røgilds, Flemming. 1988. *Rytme. Racisme & Nye Rødder*. København. Politisk Revy.
- Røgilds, Flemming. 2000. *Charlie Nielsens Rejse: Vandringer i multikulturelle landskaber*. København. Politisk Revy.
- Røgilds, Flemming. 2002. *Et nyt dansk råstof: Forskning i etniske minoritetsunge 1980-2001*. AMID (Akademiet for Migrationsstudier i Danmark). AAU.